

Rok 1905.

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LXVII. — Wydana i rozesłana dnia 10. listopada 1905.

Treść: (№ 163 i 164.) 163. Ustawa, dotycząca zapobiegania zarazie (pomorowi) świń i jej tępienia. — 164. Rozporządzenie, którem wydaje się przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 7. września 1905, o zapobieganiu zarazie (pomorowi) świń i jej tępieniu.

163.

Ustawa z dnia 7. września 1905, dotycząca zapobiegania zarazie (pomorowi) świń i jej tępienia.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam co następuje:

§ 1.

Do zapobiegania zarazie (pomorowi) świń i jej tępienia stosują się postanowienia ustawy z dnia 29. lutego 1880, Dz. u. p. Nr. 35, o zapobieganiu zaraźliwym chorobom zwierząt i ich tępieniu tylko o tyle, o ile poniżej osobnych postanowień w tym względzie nie wydano.

§ 2.

Gdy zaraza (pomór) świń wybuchnie lub dochodzenia uzasadnią podejrzenie jej istnienia, należy w miarę wydać się mających w drodze rozporządzenia bliższych postanowień polecić potrzebne dla zapobieżenia przewleczeniu choroby zamknięcia pewnych przestrzeni oraz zarządzić co potrzeba, by handel świniami nie stał się niebezpiecznym.

§ 3.

Jeżeli ze względu na towarzyszące okoliczności przyjąć wypada, że przez usunięcie dotkniętych zarazą (pomorem) lub takich świń, co do których

zachodzi podejrzenie, że także są chore lub uległy zarażeniu przez tamte, osiągnąć można szybkie stłumienie zarazy w pewnym okręgu, winna polityczna władza krajowa zarządzić wybicie takich świń.

Za podejrzanę o zarażenie się uważać należy także świnie, które przez czas w przyszłym rozporządzeniu oznaczyć się mający, wskutek pomieszczenia w niecałkiem odosobnionych chlewach, używania tych samych pastwisk, podczas przegonu lub przewozu na kolejach, okrętach lub wozach wchodziły w styczność z choremi na pomór świniami.

Jeżeli mimo zajścia okoliczności, wymienionych w pierwszym ustępie tego paragrafu według warunków każdego poszczególnego przypadku nie zachodzi obawa dalszego rozniesienia się zarazy, zwłaszcza jeżeli chodzi o cenny materiał zarodowy, może polityczna władza krajowa na prośbę właściciela i za zgodą komisji pomorowej zaniechać wybicia podejrzaných o zarażenie się zwierząt pod tym warunkiem, że zwierzęta te przez czas według drugiego ustępu tego paragrafu wyznaczyć się mający, umieszczone będą w zabezpieczonym od dostępu zarazy odosobnionem miejscu i oddane pod obserwację weterynarską na koszt rządowy.

Komisja pomorowa ma prawo stawiania wniosków, czy i w jakim rozmiarze wybicia dokonać należy.

Przeciw zarządzeniu wybicia ze strony politycznej władzy krajowej niema środka prawnego.

§ 4.

Zabitych świń względnie części tychże używać można jako pożywienie dla ludzi tylko w miarę opinii weterynarskiej, wydanej na zasadzie przepisów, wydanych w drodze rozporządzenia.

Świnie padłe i zabite lub ich części, które jednak uznano za nie nadające się do ludzkiego użytku, należy wtedy, jeżeli ich niemożna w sposób nieszkodliwy technicznie spożytkować, w sposób przepisany zniszczyć.

§ 5.

Zabite świnie należy — jeżeli się ich w myśl §u 10 lub 14 nie pozostawia właścicielowi — spieniężyć jak najkorzystniej na rzecz skarbu państwa.

§ 6.

Za świnie, które po zarządzeniem z urzędu zabiciu uznano za wolne od zarazy płaci skarb państwa — o ile postanowienia §u 8, 9, 10 lub 14 nie mają zastosowania — odszkodowanie w następującej wysokości:

- a) za świnie konsumcyjne (dojrzałe do bicia opasowe i tuczne) na podstawie stwierdzonej wagi zabitych świń wraz z płucami i sercem, otrzewną, wątrobą, nerkami i tłuszczem nerkowym, dalej tłuszczem, otaczającym części rodne — 95 procent przeciętnej ceny targowej kilograma, którą w poprzednim miesiącu notowano urzędownie w stołecznem mieście odnośnego kraju za bite świnie;
- b) za świnie użytkowe na zasadzie stwierdzonej w stanie żywym wagi według taryfy wartości, którą ustalać ma polityczna władza krajowa po porozumieniu się z zawodowcami korporacyjnymi rolniczemi, kwartalnie, z uwzględnieniem różnic wieku, rasy i innych na cenę kilograma wpływających okoliczności;
- c) za świnie zarodowe według kwoty w myśl lit. b) oznaczonej, doliczając dodatek 25cio procentowy.

Klasyfikacji według powyższych kategorii (świnie konsumcyjne, użytkowe i zarodowe) dokonuje komisya pomorowa.

Przy odróżnianiu świń użytkowych od zarodowych trzymać się należy z reguły tej zasady, że wszystkie świnie, nie należące do kategorii świń konsumcyjnych dojrzałe do bicia [świnie opasowe i tuczne, lit. a)], nie nadające się już do rozplodu, jakoteż wieprzki trzebione i nie przeznaczone do rozplodu prosięta i młode świnie zalicza się do ustępu b), zaś wieprze stadne, maciory prośne lub

karminące i takie świnie młode, które dowodnie przeznaczone są do rozplodu do ustępu c).

§ 7.

Także i za te świnie, które stosownie do postanowień tej ustawy zostały z urzędu zabite i prztem uznane za dotknięte zarazą, płaci skarb państwa — o ile nie znajdą zastosowania postanowienia §ów 8, 9, 10 lub 14 — odszkodowanie.

Odszkodowanie to wymierzać należy w wysokości połowy kwoty, przy wyznaczaniu wynagrodzenia po myśli §u 6 obliczonej.

§ 8.

W następujących przypadkach płaci się za świnie, zabite za zasadzie tej ustawy, zamiast odszkodowania przewidzianego w §ach 6 i 7 tej ustawy, tylko wynagrodzenie w wysokości kwoty, uzyskanej ze sprzedaży (§ 5) po strąceniu z niej wszelkich wydatków, powstałych dla władzy wskutek czynności urzędowej:

- a) jeżeli zaniechano przepisanego, wczesnego doniesienia (§ 15, ustęp 1 do 5 powsz. ustawy o chorobach zwierzęcych, zaraźliwych) o wybuchu zarazy albo o podejrzeniu jej istnienia;
- b) jeżeli zaraza zawlokła się z winy właściciela, jego zastępcy lub najętej osoby przez to, że umieszczono świnie w sposób sprzeciwiający się obowiązującym przepisom policyjno-weterynarskim;
- c) jeżeli zaraza wybuchnie najpierw u świni, którą w przeciągu czasu po myśli drugiego ustępu §u 3 oznaczonego (w obrocie handlowym albo w postępowaniu zapiskowym) sprowadzoną została z kraju nie należącego do obszaru ważności tej ustawy a nie jest udowodnione, że świnia ta zaraziła się dopiero po wprowadzeniu jej, albo jeżeli u świni, w ciągu tego samego czasu wprowadzonej, po zabiciu wynik sekcji wykaże, że ta świnia już w czasie wprowadzenia jej musiała być dotknięta tą chorobą.

§ 9.

Jeżeli między zabitemi lub w odosobnionem miejscu umieszczonemi świniami tego samego właściciela w przeciągu czasu — wyznaczonego po myśli drugiego ustępu §u 3 — z wiedzą posiadacza znajdowała się choćby tylko jedna świnia wprowadzona w sposób przeciwny zakazowi z kraju, nie należącego do obszaru ważności tej ustawy, nie wypłaca się za-

dnego odszkodowania za którąkolwiek zabita świnie temu, na którym ciąży wina albo współwina, co do przeciwnego zakazowi wprowadzenia.

§ 10.

Komisya pomorowa może posiadaczowi zabitych zwierząt, na prośbę jego, zamiast wynagrodzenia pozostawić świnie, względnie części ich, uznane za zdatne do konsumcyi lub też do technicznego użytkowania, pod warunkiem, że użytkowanie to odbędzie się podług przepisu i państwa, oprócz kosztów interwencyi policyjno-weterynarskiej i dezynfekcyi nie będzie miało żadnych dalszych wydatków. W przypadkach §u 8 pozostawienie takie do użytku jest jednak przywiązane do warunku, że zapłata kosztów, wskutek czynności urzędowych dla władzy powstałych, ze strony posiadacza jest zapewniona.

§ 11.

Kwota uzyskana ze sprzedaży zabitych świń (§ 5) ma być natychmiast do skarbu państwa odesłana.

Komisya pomorowa może jednak w przypadkach godnych uwzględnienia i jeżeli według jej zdania prawo do odszkodowania ze strony właściciela zabitych świń nie ulega żadnej wątpliwości, wydać mu natychmiast w miarę tego prawa do odszkodowania odpowiednią część kwoty uzyskanej ze sprzedaży jako zaliczkę.

§ 12.

Polityczna władza krajowa rozstrzyga w pierwszej instancyi o przyznaniu lub odmówieniu odszkodowania, zostawiając wolność odwołania się do Ministerstwa spraw wewnętrznych.

Jeżeli przy obliczaniu odszkodowania okaże się, że ono jest mniejsze, niż ewentualna zaliczka przez komisję pomorową właścicielowi świń dana (§ 11, drugi ustęp), natenczas w orzeczeniu, po myśli pierwszego ustępu tego paragrafu wydawanem, należy zarządzić zwrot kwoty danej naprzód tytułem zaliczki, dodatkowo jednak nieprzyznanej.

Rozstrzygnięcie, jak i wypłata ewentualnie przyznanego odszkodowania następować ma z jak największym pospiechem.

§ 13.

Wydatki gotówką, połączone z przeprowadzeniem dezynfekcyi (§ 20, alinea 7 powsz. ustawy o chorobach zwierzęcych, zakaźnych), dalej ze znaczeniem zwierząt opędza skarb państwa; do celów dezynfekcyi potrzebne jednak roboty ręczne i sprzężajne ma strona bez prawa do odszkodowania sama lub przez kogo innego wykonać.

§ 14.

Do świń, które się w rzeźniach, na miejscach do bicia służących, na targach na bydło rzeźnicze lub w drodze do tychże znajdują, postanowienia tej ustawy o czynnościach, na skarb państwa przejętych nie znajdują żadnego zastosowania i za takie świnie, w razie wybicia ich, nie daje się też żadnego odszkodowania; zabite świnie, jeżeli użytkowanie ich w sposób nieszkodliwy jest zapewnione, należy po myśli §u 10 pozostawić posiadaczowi.

§ 15.

O ile z przyczyny zarazy (pomoru) świń ma być przeprowadzone szczepienie, postanawia się drogą rozporządzenia.

§ 16.

Wykroczenia przeciw tej ustawie albo zarządzeniom wydanym na podstawie tejże, o ile nie podlegają postanowieniom karnym powszechnej ustawy o zaraźliwych chorobach zwierzęcych, z dnia 29. lutego 1880, Dz. u. p. Nr. 35, względnie postanowieniom karnym ustawy z dnia 24. maja 1882, Dz. u. p. Nr. 51, mają być karane przez władzę polityczną pierwszej instancyi, względnie co do transportów morskich przez władzę sanitarną morską pierwszej instancyi, grzywnami wpływającymi do skarbu państwa, nie niższymi jak 10 K, a nie wyższymi jak 200 K, albo też aresztem nie krótszym jak 24 godzin a nie dłuższym jak 20 dni.

Jeżeli jednak przez takie działanie przeciwne postanowieniom tej ustawy albo zarządzeniom wydanym na podstawie tejże, spowodowane zostanie jedno z ciężkich następstw, przytoczonych w artykule I, §ie 45 ustawy z dnia 24. maja 1882, Dz. u. p. Nr. 51, w takim razie należy to przeciwne przepisom działanie ukarać jako przestępstwo według tego postanowienia ustawowego.

§ 17.

Ustawa ta nabywa mocy obowiązującej z ósmym dniem po jej ogłoszeniu.

Z tym samym dniem tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy ustawowe, którymi dotychczas uregulowane było zapobieganie zarazie (pomorowi) świń i jej łepienie.

§ 18.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, sprawiedliwości handlu, kolei żelaznych i rolnictwa.

Śtęckna, dnia 7. września 1905.

Franciszek Józef wlr.

Gautsch wlr.

Call wlr.

Klein wlr.

Bylandt wlr.

Buquoy wlr.

Wrba wlr.

164.**Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych, sprawiedliwości, handlu, kolei żelaznych i rolnictwa z dnia 6. listopada 1905,**

którem wydaje się przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 7. września 1905, Dz. u. p. Nr. 163, o zapobieganiu zarazie (pomorowi) świń i jej tępieniu.

Celem wykonania ustawy z dnia 7. września 1905, Dz. u. p. Nr. 163, o zapobieganiu zarazie (pomorowi) świń i jej tępieniu zarządza się co następuje:

§ 1.

Skoro przełożonego gminy dojdzie wiadomość o wybuchu zarazy świń (pomoru) lub o zaszłych okolicznościach tego rodzaju, że wznieczają podejrzenie istnienia tej choroby, winien tenże niezwłocznie donieść o tem politycznej władzy powiatowej.

Równocześnie zarządzić ma przełożony gminy następujące środki ostrożności:

- a) zdrowe świny należy odsobnić od tych, które już zostały chorobą dotknięte jak i od tych, co do których zachodzi podejrzenie, że są chore;
- b) postarać się o to, by chore i podejrzone o chorobę świny nie opuszczały tego miejsca, w którym są umieszczone;
- c) przy karmieniu i pielęgnowaniu zdrowych zwierząt używać można tylko takich sprzętów (naczyni do karmienia i pojenia itd.), których się dla chorych lub o chorobę podejrzanych świń nie używa. Osobom, którym poruczono doglądanie chorych i podejrzanych o chorobę świń nie wolno stykać się ze zdrowymi świniami;
- d) zabrania się wszelkiego obrotu świń z dotkniętej pomorem i do dotkniętej pomorem zagrody.

§ 2.

Skoro istnienie zarazy świń (pomoru) urzędowo zostanie stwierdzone, ma to przełożony gminy w sposób, w miejscu przyjęty, podać do publicznej wiadomości.

Polityczna władza powiatowa, względnie urzędnik przez nią na miejsce wysłany (§ 18 ustawy

z dnia 29. lutego 1880, Dz. u. p. Nr. 35) ma, po minąwszy tymczasowe środki ostrożności, które nadal mają być zachowane — zarządzić, co potrzeba, by ze wszystkimi w miejscowości znajdującymi się, chorem i podejrzanymi o chorobę świniami postępowano po myśli przepisu §u 1 rozporządzenia. Nadto zarządzić jeszcze należy:

- a) wszystkie, o zarażenie się podejrzane świny, to jest takie, które w ciągu ostatnich dni czterdziestu były narażone na niebezpieczeństwo zarażenia się w drugim ustępie §u 3 ustawy z dnia 7. września 1905, Dz. u. p. Nr. 163, podane, należy trzymać w miejscu odosobnionem, zabezpieczonem od dostępu zarazy przez dni czterdzięci; czas ten liczy się od chwili, kiedy niebezpieczeństwo zarażenia się po raz ostatni istniało;
- b) zagrody zapowietrzzone muszą być przez umieszczenie w odpowiednich miejscach tablic, zawierających przestrożę z wyraźnym czytelnym napisem: „Zaraza świń (pomór)“ jako zapowietrzzone, oznaczone;
- c) gnój ze stajen zapowietrzonych należy, z rozrobionem wapnem zmieszany, zbierać w dobrze zamkniętych dołach i wywozić go można tylko na te pola i niwy, które nie służą za pastwisko dla świń;
- d) obcym osobom, zwłaszcza handlarzom bydła, rzeźnikom i mniszkarzom (trzebicielom) nie wolno wchodzić bez pozwolenia władzy do stajen, w których się znajdują chore lub o chorobę podejrzane świny i osobom tym wstępu do tych stajen należy zabronić. Osoby, które były zatrudnione w stajni zapowietrzonej lub około chorych zwierząt, mogą oddalać się z zagrody zapowietrzonej zarazą dopiero po dokonaniu oczyszczeniu odkrytych części ciała, obuwia i sukien.

§ 3.

Zamknięcie miejscowości (§ 20, punkt 2, lit. f, powsz. ust. o zar. chor. zwierz.) zarządza się tylko wtedy, jeżeli we większej ilości zagród tej samej miejscowości zostały świny dotknięte zarazą (pomorem); zamknięcie rozciąga się, zależnie od stopnia niebezpieczeństwa zarazy, albo na całą miejscowość lub też na pewną jej część.

Nie dozwolonym jest dopuszczać, by świny w miejscowości uznanej za zamkniętą, względnie części jej, wolno biegały, nie wolno też świny z różnych zagród zamkniętej miejscowości względnie części jej razem pędzić na pastwisko, lub do tego samego miejsca plawienia, pojenia itd

§ 4.

W razie grożącego wielkiem niebezpieczeństwem rozszerzenia się zarazy świń (pomoru) w kilku miejscowościach jednego obszaru można obrotu świniami z obszaru i do obszaru w rachubę wchodzącego zabronić względnie ograniczyć go.

Celem powstrzymania dalszego rozszerzania się zarazy świń (pomoru) można następnie dla dotkniętych zarazą lub narażonych na niebezpieczeństwo jej obszarów, zarządzić oznaczenie znamionami i prowadzenie osobnej ewidencji świń, przepisać w ogólności przedkładanie paszportów bydła dla nich i przedsięwzięcie oględzin bydła i mięsa przy bicu świń; także można obrót handlowy świniami uregulować, zakazać odbywania targów na świnie, względnie zarządzić, by świnie były wykluczone od wygonu na targi, publiczne sprzedaże i oględziny zwierząt, można także zawiesić przegon i wolne bieganie świń.

Zarządzenia, w tym paragrafie przewidziane wydawać należy tylko dla takich obszarów, gdzie są one dla powstrzymania rozszerzania się zarazy bezwarunkowo potrzebne. Do wydawania tych zarządzeń są polityczne władze krajowe powołane.

Obszar, dla którego zarządzenie ma obowiązywać, należy zawsze dokładnie oznaczyć i podać do publicznej wiadomości.

§ 5.

Jeżeli zaraza świń (pomór) została zawleczoną na obszar, który był dotychczas wolny od zarazy, natenczas władza krajowa ma zarządzić wybicie dotkniętych chorobą i podejrzanych o nią świń. Władza krajowa może w takich przypadkach zarządzić także wybicie świń podejrzanych o zarażenie się, jednak tylko wtedy, jeżeli tak, jak rzeczy stoją, środkami ostrożności innego rodzaju nie można osiągnąć skutecznej ochrony przeciw rozszerzaniu choroby przez te zwierzęta. W innym razie zaś a zwłaszcza wtedy, jeżeli chodzi o cenny materiał zarodowy lub też jeżeli komisja pomorowa poprze żądanie posiadacza zwierząt, należy zaniechać wybijania podejrzanych o zarażenie się świń; należy je tylko przez czterdzieści dni trzymać w miejscu odosobnionem, zabezpieczonem od dostępu zarazy i na koszt państwa poddać weterynar-skemu nadzorowi.

Jeżeli w innych przypadkach komisja pomorowa uzna wybicie zwierząt za konieczne względnie za stosowne, polityczna władza krajowa winna przed wydaniem dotyczącego rozstrzygnięcia, zasięgnąć wskazówki Ministerstwa spraw wewnętrznych.

§ 6.

W ciągu czasu trwania zamknięcia, świnie zdrowe, podpadające pod to zamknięcie mogą być

z zagród, w których się nie znajdują ani chore, ani też podejrzane o chorobę względnie zarażenie się świnie — wyprowadzone na targi konsumcyjne lub też do publicznych, odpowiednio urządzonych rzeźni celem wybicia, które jednak musi nastąpić najdalej w przeciągu ośmiu dni.

Wywóz takich świń do innych miejscowości celem wybicia ich — wywóz musi nastąpić najdalej w przeciągu trzech dni — jakoteż transport świń podejrzanych o zarażenie się celem wybicia ich w publicznych rzeźniach może nastąpić za zezwoleniem politycznej władzy powiatowej.

Transport świń ma się odbywać z reguły koleją żelazną; gdzie taki transport nie jest możliwy, odbędzie się wozem pod eskortą miejscowej policji. Wozy kolejowe, użyte do transportu takich świń, należy oznaczyć napisem: „Zwierzęta podejrzane o zarażenie się“.

Posyłki muszą być opatrzone certyfikatami podług wzoru A.

W paragrafie tym wspomniane terminy liczy się od dnia nadejścia transportu na miejsce przeznaczenia.

§ 7.

Świnie dotknięte zarazą (pomorem), podejrzane o chorobę jak i podejrzane o zarażenie się można wybijać tylko za zezwoleniem politycznej władzy powiatowej a przed i po zabiciu mają być zbadane przez weterynarza.

Ze świń, u których wspomniana choroba stwierdzoną została, do ludzkiego użytku dopuszcza się tylko zupełnie niezmięcone części i to tylko wtedy, jeżeli u dotyczącego zwierzęcia nie dopatrzono znacznego schudnięcia lub ciężkiego, ogólnego zaśłabnięcia.

O ile nie chodzi o takie zwierzęta, u których w czasie ich zabicia przebieg choroby już się zakończył, musi jednak mięso i tłuszcz pod nadzorem władzy być przegotowane, duszone lub marynowane i można je sprzedawać dopiero po takim postępowaniu z wyraźną deklaracją jako „zdatne do użycia mięso (tłuszcz) z chorych świń“. Mięso takie i tłuszcz można sprzedawać tylko w ilościach do 3 kg i według możliwości tylko w miejscach sprzedaży (jatkach) stojących pod osobną kontrolą. Wydawać go nie wolno rzeźnikom, masarzom, restauratorom i tym podobnym dla zarobku odprzedającym. Wyjątki od tych postanowień dopuszczalne są tylko za przyzwoleniem Ministerstwa spraw wewnętrznych.

Przy przysposabianiu mięsa celem uczynienia go zdatnem do ludzkiego użytku należy przestrzegać co następuje:

1. mięso w kawałkach, grubości nie więcej jak 15 *cm* należy trzymać w kipiącej wodzie, co najmniej dwie i pół godziny;

2. wytopienie tłuszczu uważa się tylko wtedy za dostateczne, jeżeli tłuszcz albo w otwartych kotlech całkiem się rozpułynie lub też w przyrządach parowych przed odlaniem dowodnie został ogrzany co najmniej na 100° C;

3. duszenie mięsa (w przyrządach parowych do gotowania) uważa się tylko wtedy za dostateczne, jeżeli mięso i to także w najbardziej wewnętrznych warstwach dowodnie przez dziesięć minut było wystawione na gorąco 80° C, lub też, jeżeli mięso, rozdzielone na kawałki nie grubsze jak 15 *cm*, przy naciśnięciu pół atmosfery było duszone przynajmniej przez dwie godziny i także w najbardziej wewnątrz położonych warstwach nabrało szarobiałej barwy i jeżeli ze świeżych powierzchni nacięcia spływająca posoka nie ma już czerwonego koloru;

4. celem marynowania należy mięso rozebrać na kawałki o nie większej wadze, jak 1/2 *kg*; kawałki te zapakuje się w soli kuchennej lub wkłada się do słonej wody w stosunku przynajmniej 25 *kg* soli kuchennej na 100 *l* wody. Marynowanie to ma trwać przynajmniej trzy tygodnie.

§ 8.

Części dotkniętych zarazą (pomorem) świń, do użytku ludzkiego dopuszczone, można tylko w takim razie przesyłać, jeżeli przedtem poddane zostały postępowaniu po myśli przepisu §u 7 (1 do 4). Przed postępowaniem tego rodzaju można przesyłać takie mięso lub tłuszcz tylko celem łatwiejszego dokonania przysposobienia do użytku i to w dobrze zamkniętych, o ile możliwości nieprzepuszczalnych naczyniach zapakowane.

Do przesyłek dołącza się certyfikaty podług wzoru *B*.

Naczynia, do transportu użyte, należy po użyciu gruntownie wyczyścić gorącym ługiem sodowym (3 *kg* sody zwyczajnej na 100 *l* wody).

Jeżeli celem lepszego użytkowania wysła się transport zwierząt podejrzanych o zarażenie się lub też mięso na zarządzenie władzy zabitych i za zdrowe uznanych świń, natenczas należy transport opatrzyć listem przesyłkowym podług wzoru *C*, względnie *D*.

§ 9.

Zniszczenie padłych lub zabitych, do ludzkiego użytku jednak niezdatnych świń, względnie ich części ma się odbywać o ile możliwości w drodze przetwarzania w „odwietrzaczach oprawczych” (Kaffilldesinfektoren) a jeżeli to jest niemożliwym,

przez zakopanie na grzebowisku pod nadzorem komisji pomorowej, c. k. żandarmeryi albo zaprzyśiężonego organu gminnego.

§ 10.

Cenę średnią jednego kilograma mięsa bitych (wypatroszonych) świń, która po myśli §u 6, ustępu *a*, ustawy z dnia 7. września 1905, Dz. u. p. Nr. 163, ma być w stolicach krajów, w poszczególnych miesiącach obliczana, winne polityczne władze krajowe ustanowić w pierwszych pięciu dniach każdego miesiąca według średnich cen targowych poprzedniego miesiąca i ogłosić w dziennikach urzędowych.

W celu wymierzenia wynagrodzenia za świnie użytkowe (§ 6, ustęp *b* ustawy) należy obliczyć cenę średnią, jaką w czasie ostatniego kwartału na najważniejszych targach płacono za kilogram żywej wagi świń użytkowych różnego wieku, rasy i innych stanowczych kategorii. Na podstawie tej średniej ceny winne polityczne władze krajowe po porozumieniu się z korporacjami rolniczymi (radą ziemiańską, krajową, towarzystwem gospodarskiem itd.) ustanowić taryfę wartości, uwzględniając różnicę wieku, rasy i inne różnice na cenę wpływ mające i ją w przeciągu pierwszych dziesięciu dni każdego kwartału w dzienniku urzędowym ogłosić.

Jako dojrzałe do rzezi po myśli ustępu *a*, §u 6 ustawy należy kwalifikować te świnie opasowe i tuczne, których dalsze trzymanie w stajni według zasad racjonalnej gospodarki, pominawszy ewentualne zmiany ceny targowej zwierząt, ze względu na stan ich rozwoju nie przedstawia dla posiadacza żadnej uzasadnionej nadziei, że ich wartość w przyszłości się podniesie.

§ 11.

Jeżeli w zapowietrzonym zagrodzie wszystkie świnie zostały wybite lub padły, względnie, jeżeli i ostatnia, zarazą dotknięta świnia wyzdrowiała, należy donieść o tem politycznej władzy powiatowej.

Ta winna przez weterynarza rządowego zarządzić zbadanie pozostałych ewentualnie jeszcze świń a jeżeli badanie nie nasunie żadnych wątpliwości, kazać przeprowadzić pod nadzorem weterynarza rządowego, na państwowe koszta gruntowne wyczyszczenie i dezynfekcję stajen, stanowisk, gnojowisk, przedmiotów urządzenia stajen i sprzętów, ramp do przedადowywania bydła itd., ewentualnie je zniszczyć.

Potrzebne do tego roboty ręczne i sprzężajne wykonać ma strona sama względnie przez kogo innego, bez prawa do wynagrodzenia.

Po dokonaniu postępowania dezynfekcyjnego należy, jeżeli w zamkniętej zagrodzie nie ma już

zadnej świni, natychmiast, w innym przypadku zaś, jeżeli w przeciągu dalszych dni czterdziestu nie zdarzył się nowy przypadek zasłabnięcia, względnie przypadek śmierci wskutek zarazy świń (pomoru), uznać urzędownie zarazę za wygasłą i zarządzone zamknięcie znieść. Co do takich zagród, w których znajdowały się tylko podejrzane o zarażenie się zwierzęta, ma to nastąpić natychmiast po normalnie upłynionem odosobnieniu, po myśli §u 2, alinea *a*, dla tych zwierząt zarządzone.

Zamknięcie miejscowości jakiegś względnie części jej, zarządzone ewentualnie po myśli §u 3 rozporządzenia, jakoteż wszelkie po myśli przepisu §u 4 rozporządzenia wydane zarządzenia, należy

odwołać, skoro okoliczności, wśród których mogły one być wydane, nie istnieją więcej.

§ 12.

Rozporządzenie to wchodzi w życie równocześnie z ustawą z dnia 7. września 1905, Dz. u. p. Nr. 163. Równocześnie tracą moc obowiązującą rozporządzenia ministeryalne z dnia 6. maja 1899, Dz. u. p. Nr. 82 i z dnia 18. września 1900, Dz. u. p. Nr. 155.

Bylandt wlr.

Klein wlr.

Buquoy wlr.

Wrba wlr.

Auersperg wlr.

Formularz A.

Gmina . . . . . Kraj . . . . .
Powiat polityczny . . . . .

Certyfikat

dla świń, które po myśli §u 6 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 6. listopada 1905, Dz. u. p. Nr. 164, wysyła się z obszarów, z powodu zarazy świń (pomoru) zamkniętych, celem natychmiastowego wybicia ich.

Ilość i opisanie świń: . . . . .

Transport pochodzi z zagrody Nr. . . . miejscowości . . . . .
w której nie znajdują się ani dotknięte zarazą (pomorem), ani też o chorobę względnie o zarażenie się*)
podejrzane świnię.

Transport zmierza:

1. do publicznej rzeźni w . . . . .

2. za zezwoleniem $\frac{\text{c. k. starostwa}}{\text{magistratu}}$ w . . . . .

z . . . . . 190 . . . , l. . . . . do . . . . .
pod adresem . . . . .

. . . . . , dnia . . . . . 190 . . .

L. S.

naczelnik gminy.

Wyżej oznaczone zwierzęta zostały bezpośrednio przed wysłaniem zbadane i uznane za zdrowe.

. . . . . dnia . . . . . 190 . . .

weterynarz.

*) Jeżeli podejrzane o zarażenie się zwierzęta za zezwoleniem władzy się wysyła, należy słowa: „względnie o zarażenie się“ przekreślić.

Formularz B.

Gmina . . . . . Kraj. . . . .
Powiat polityczny . . . . .

Certyfikat

dla mięsa świń z powodu tępienia zarazy świń (pomoru) uznanych za chore i wybitych, które po poprzedniem sanitarno-policyjnym zbadaniu uznane za warunkowo przydatne do konsumcyi, przeznaczone zostało przez komisję pomorową do wysyłki celem przysposobienia do ludzkiego użytku.

Ilość i opisanie świń, względnie kawałków mięsa . . . . .

Waga ich . . . . .

Transport wysła się ze stacyi kolei żelaznej (żeglugi) . . . . .
do stacyi przeznaczenia . . . . . pod adresem . . . . .
. . . . . w tym celu, by tam mięso to po myśli §u 7 rozporządzenia ministe-
ryalnego z dnia 6. listopada 1905, Dz. u. p. Nr. 164, przysposobiono do ludzkiego użytku a następnie
na rzecz skarbu państwa jak najkorzystniej spieniężono.

. . . . ., dnia . . . . . 190 . . .

Komisya pomorowa:

. . . . .
c. k. weterynarz powiatowy.

. . . . .
naczelnik gminy.

Formularz C.

Gmina . . . . . Kraj . . . . .
Powiat polityczny . . . . .

Certyfikat

dla świń . . . . . poniżej dokładnie opisanych, które z powodu podejrzenia o zarażenie się zarazą świń (pomorem) przeznaczone zostały przez komisję pomorową do natychmiastowego wybicia w rzeźni gminy . . . . . i z tego powodu mają być tam przewiezione koleją żelazną pod nadzorem weterynarsko policyjnym.

Nazwisko, miejsce zamieszkania i numer domu prowadzącego transport zwierząt:

.....

Opisanie zwierząt:

Powyższe zwierzęta, przed wysłaniem ich, zostały zbadane przez weterynarza rządowego i za zupełnie zdrowe uznane.

....., dnia ..... 19 . .

Komisja pomorowa:

.....
c. k. weterynarz powiatowy.

.....
naczelnik gminy.

Formularz D.

Gmina . . . . . Kraj . . . . .
Powiat polityczny . . . . .

Certyfikat

dla mięsa ze świń zabitych z powodu tępienia zarazy (pomoru) świń, które policya zdrowia po poprzednich oględzinach uznała za zdadne do spożycia a komisya pomorowa przeznaczyła do wysłania.

Ilość nierozczwartowanych świń wraz z nerkami i nienaruszonym tłuszczem nerkowym . . sztuk,
wających . . . . . kilogramów.

Posyłkę nadaje się na stacyi kolei żelaznej (żeglugi) . . . . .
. . . . . do stacyi przeznaczenia . . . . .
pod adresem . . . . .

. . . . . dnia . . . . . 19 . . . . .

Komisya pomorowa:

. . . . .
c. k. weterynarz powiatowy.

. . . . .
naczelnik gminy.

Pouczenie

0

objawach towarzyszących zarazie i pomorowi świń.

Choroby te występują jużto wśród objawów osobliwszego, zaraźliwego zapalenia jelit (zaraza świń), jużto wśród objawów zaraźliwego zapalenia płuc (pomór) a nie rzadko, równocześnie, jedna obok drugiej w tej samej oborze świń jak i u jednej i tej samej świni.

Dyspozycja do podanych chorób jest u wszystkich świń jednakowa. Rasa i rodzaj nie stanowią żadnej różnicy.

Choroba powstaje tylko przez zarażenie.

To ostatnie następuje głównie w ten sposób, że zdrowe świny zarażają się od świń, po których widać, że są dotknięte pomorem, od takich zarażonych świń, na których objawy choroby nie są jeszcze widoczne, lub też od świń na pozór już zdrowych, zupełnie jednak jeszcze niewyleczonych w stajni, na pastwisku, w czasie transportu lub na targach itd.

Zarazki jednak roznoszone bywają także przez powietrze wydychane, przez plwociny, które chore zwierzęta wyrzucają przy kaszlu, przez wspólną paszę, pojenie, oddawany kał i mocz, przez nawóz ze stajen zapowietrzonych, podściółkę i resztki paszy, przybory stajenne, części i odpadki dotkniętych pomorem, nieżywych świń.

Przez nieostrożne postępowanie zwłaszcza przy rzezi dotkniętych pomorem albo zarażonych świń powstają w odnośnych zagrodach niebezpieczne gniazda zarazy.

W końcu bywają roznoszone choroby także przez osoby, jak: przez dogładaczy, mniszkarzy (trzebicieli) itd.

Podług tego, czy świnią zapadła na zarazę lub też pomór, względnie na jedną i drugą zaraźliwą chorobę równocześnie, objawy choroby przedstawiają się rozmaicie.

Na początku obydwóch tych chorób zwierzęta okazują brak chęci do jedzenia i pragnienie, wzmożoną wåtłość i osłabienie, mianowicie części tylnych; chód ich jest niepewny, zataczający się, chwiejny w tylnej części, nogi są jakby stężale, kroki małe. Świny najczęściej leżą, zagrzebują się pod podściółkę i wstają tylko niechętnie i z trudnością.

Przy zarazie świń spostrzegać się daje skłonność do wymiotów lub wymioty, zatkanie, lub kał odchodzący małemi, twardemi, gliniastej lub ciemnej barwy kulkami, które często powleczone są śluzem lub skrzepłą krwią. Pojawia się także biegunka, która następuje po tem zatkanium, lub też zaraz z samego początku choroby; przytem widać ciekłe, flegmiste, często pieniste odchody, barwy żółtej, brunatnej, zielonawej; niekiedy są odchody te także z krwią zmieszane.

Najwybitniejsze objawy pomoru świń są napady suchego, bolesnego, kurczowego kaszlu albo ustawiczne pokaszliwanie, jakoteż ciężki, rażący, dychawiczny oddech.

Tak przy zarazie świń jak i pomorze mają zwierzęta gorączkę i niekiedy drżą na cieple. Skóra okazuje niezwykłą temperaturę, w dotyku raz rażąco gorąca, w innych przypadkach rażąco zimna; nie rzadko występują wyraźne wyrzuty zaskórne i to osobliwie za uszami, na grzbiecie, na wewnętrznej stronie tylnych ud i na podbrzuszu. Przytem skóra jest albo zaczerwieniona i lekko wyniosła albo też pokryta najczęściej pojedynczymi strupami, nie rzadko jednak także rozległemi warstwami strupów łuskowatych.

Z początku choroby spostrzega się także często łzawienie się oczu; później zakleja je lepka, ropna masa.

Dotknięte pomorem zwierzęta bardzo często chudną szybko i giną często po kilku dniach; niekiedy jednak choroba trwa kilka tygodni a nawet może się ciągnąć i miesiące.

Objawy choroby u świń nowo kupionych dają się spostrzegać zwyczajnie, wkrótce po umieszczeniu ich w stajni i są tak uderzające, że służba stajenna powinna je dostrzedz, jeżeli tylko pobieżną choćby uwagę zwraca na zwierzęta.